

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY
(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedkyně senátu Mgr. Kateřiny Horákové a soudců JUDr. Michaely Janouškové a JUDr. Ondřeje Kubáta ve věci

žalobce: OSMA - ČR - OJ003, IČO 22764496
sídlem SNP 3876, 430 01 Chomutov
zastoupený Mgr. [jméno] [příjmení], advokátem

sídlem Francouzská 299/98, 101 00 Praha

proti

žalované: HOKR, spol. s r. o., IČO 00580295
sídlem Smilova 485, Zelené Předměstí, 530 02 Pardubice
zastoupená JUDr. [jméno] [příjmení], advokátkou

sídlem Dražkovice 181, 533 33 Pardubice

o zaplacení dorovnání, k odvolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové –
pobočky v Pardubicích ze dne 27. dubna 2022, č. j. 55 Cm 28/2020-236,

takto:

- I. Rozsudek soudu prvního stupně se potvrzuje.
- II. Žalobce je povinen zaplatit žalované k rukám její právní zástupkyně na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 5 592,90 Kč, do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku.

Odůvodnění:

1. Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích v záhlaví uvedeným rozsudkem výrokem I. zamítl žalobu na uložení povinnosti žalované zaplatit žalobci částku 14 000 Kč, a to

jako dorovnání ve výši 400 Kč na jednu akcii společnosti ZOS a. s. Leština, IČO 648 28 379, sídlem Štěpánov 145, 582 82 Leština u Světlé (dále jen, „společnost“), znějící na jméno, v listinné podobě, o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, které náležely [jméno] [příjmení], narozené 4. května 1954, bytem Liberec, Mendlova 1129/20, ke dni přechodu vlastnického práva ke všem účastnickým cenným papírům společnosti. Výrokem II. uložil žalobci povinnost zaplatit žalované na náhradě nákladů řízení částku 11 858 Kč.

2. Soud prvního stupně na základě provedeného dokazování dospěl k následujícím skutkovým a právním závěrům:

- valná hromada společnosti dne 30. listopadu 2016 rozhodla o přechodu vlastnického práva ke všem akciím společnosti na společnost HOKR, spol. s r. o., coby hlavního akcionáře společnosti (dále též, „hlavní akcionář“ nebo, „žalovaná“);

- výše protiplnění byla stanovena na základě znaleckého posudku (zadaného hlavním akcionářem) vypracovaného společností K A& CE Consulting s. r. o., za použití likvidační metody a majetkové metody ocenění na principu historických účetních cen, částkou 261 Kč za jednu akcii o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, částkou 2 610 Kč za jednu akcii o jmenovité hodnotě 10 000 Kč; částkou 26 100 Kč za jednu akcii o jmenovité hodnotě 100 000 Kč (dále jen, „původní posudek“);

- k přechodu vlastnického práva k účastnickým cenným papírům společnosti na hlavního akcionáře došlo 21. ledna 2017;

- hlavní akcionář oznámil, že v souvislosti s rozhodnutím o nuceném přechodu účastnických cenných papírů bylo dne 16. února 2017 uplatněno právo na dorovnání protiplnění;

- původním (vytěsněným) akcionářem společnosti byla [jméno] [příjmení], vlastnila 35 kusů akcií společnosti o jmenovité hodnotě 1 000 Kč;

- smlouvou ze 12. dubna 2017 postoupila [jméno] [příjmení] svou pohledávku ve výši 14 000 Kč za žalovanou, spočívající v nároku uplatnit u hlavního akcionáře právo na dorovnání za akcie, považujíc za přiměřené protiplnění částku 661 Kč za jednu akcii znějící na jméno, v listinné podobě, o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, na žalobce;

- podle znaleckého posudku zpracovaného soudem jmenovaným znalcem [příjmení] [jméno] [příjmení] (dále jen, „soudní posudek“ a, „soudní znalec“), činí za použití výnosové metody k datu 27. ledna 2017 (ke dni přechodu vlastnického práva k akciím na hlavního akcionáře) hodnota jedné akcie o jmenovité hodnotě 1 000 Kč částku 257 Kč až 314 Kč; nejpravděpodobnější hodnotou je částka 285 Kč Soudní znalec byl soudem prvního stupně slyšen při jednání konaném dne 6. dubna 2022 (č. l. 215 spisu);

- vycházejí ze závěrů soudního posudku, který považoval za přesvědčivý, soud prvního stupně uzavřel, že protiplnění poskytnuté žalovanou za vytěsněné akcie (o jmenovité hodnotě 1 000 Kč) společnosti ve výši 261 Kč je přiměřené. Hodnota podniku byla stanovena dvěma znaleckými posudky (původním a soudním). Oba posudky, byť za použití různých metod ocenění, došly v podstatě ke shodným závěrům – společnost hodnotily jako dlouhodobě ztrátovou, s trvale zápornou marží. Původní znalec stanovil hodnotu podniku připadající na jeden kus akcie o jmenovité hodnotě ve výši 261 Kč, soudní znalec pak v rozmezí 257– 314 Kč (s průměrem ve výši 285 Kč). Obě stanovené hodnoty jsou obdobné; poskytnuté protiplnění se pohybuje v rozmezí stanoveným soudním znalcem (odchylka je cca 10 %);

- proto žalobu s odkazem na § 390 odst. 1 zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích), ve znění účinném do 31. prosince 2020 /dále jen, „z. o. k.“ /, jako nedůvodnou zamítl.

3. O nákladech řízení soud prvního stupně rozhodl podle § 142 odst. 1 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a příslušných ustanovení vyhlášky č. 177/1996

Sb., o odměnách advokátů a náhradách za poskytování právních služeb (advokátního tarifu), a úspěšné žalované přiznal náhradu nákladů řízení ve výši 11 858 Kč.

4. Proti rozsudku soudu prvního stupně podal žalobce odvolání, navrhuje, aby odvolací rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

5. Odvolatel považuje odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně za značně kusé, absentuje odůvodnění ve vztahu k žalobcem uplatněným namítaným rozporům v soudním posudku. Dle odvolatele soudním znalcem použitá likvidační metoda k ocenění hodnoty společnosti není správná. Odkazuje na komentářovou literaturu k této otázce, ze které vyplývá, že, „ocenění majetkové podstaty prostřednictvím likvidační hodnoty není přiléhavé v případě konceptu going concern.“ V daném případě se jedná o ocenění hodnoty podniku při squeeze –outu, kdy podnik pokračuje ve své činnosti, znalec společnost posoudil jako going concern, použití likvidační metody je tak neúčelné. Soud prvního stupně se s žalobcem namítaným vnitřním rozporem soudního posudku nevypořádal, pouze obecně uvedl, že určení metody ocenění podniku předpokládá odborné znalosti, jimiž soud nedisponuje.

6. Odvolatel se rovněž, „pozastavil“ nad odůvodněním rozsudku ve vztahu k výši přiměřeného protiplnění za jeden kus akcie o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, kdy soud prvního stupně nárok žalobce zamítl s odkazem, že žalobce nemá právo na dorovnání ve výši 400 Kč za jeden kus akcie. Takto koncipované odůvodnění nemá podklad v zákonných ustanoveních, jelikož z něj lze implicitně dovodit, že žaloba byla zamítnuta z důvodu, že výše přiměřeného protiplnění nedosahuje žalobcem požadované výše, uvedené v žalobě. Zdůrazňuje, že soud není při rozhodování o výši přiměřeného protiplnění vázán návrhem ve smyslu § 153 odst. 2 o. s. ř., tudíž má povinnost určit výši protiplnění na základě provedených důkazů.

7. Závěrem uvádí, že dle soudního znalce měla společnost k datu ocenění základní kapitál 30 826 000 Kč. Na jednu akcii o jmenovité hodnotě 1 000 Kč tedy připadala tržní hodnota 284,60 Kč; v souladu s definicí tržní hodnoty a dle zásady opatrnosti pak stanovil rozpětí odhadu na +/- 10 % z vypočtené částky, čímž došel k závěru, že tržní hodnota uvedené akcie je v rozmezí od 257 až 314 Kč s nejpravděpodobnější hodnotou 285 Kč. Na základě uvedeného tudíž nelze dovodit, že poskytnuté protiplnění bylo přiměřené, jelikož tržní cena akcie byla stanovena nikoliv na vyplacených 261 Kč, nýbrž na 284,60 Kč. S tímto se soud prvního stupně opomenul jakkoliv vypořádat, když se spokojil s odvodněním, že přiměřená hodnota může být cca o 10 % nižší. Proto je dle odvolatele posouzení soudu prvního stupně nesprávné, když měl vyjít ze závěrů soudního posudku, který stanovil hodnotu přiměřeného protiplnění částkou 284,6 Kč.

8. Svou argumentaci odvolatel podrobně rozvádí.

9. Žalovaná nepovažovala podané odvolání za důvodné. Je evidentní, že společnost byla dlouhodobě ve ztrátě, jeden rok úspěchu tak nemohl tento dlouhodobý trend zvrátit. Použitá metoda ocenění společnosti odpovídá situaci a poměrům společnosti, přičemž nelze pominout, že určení hodnoty podniku společnosti je otázkou skutkovou. Součástí odborného posouzení znalce je přitom i zvolení metod ocenění s ohledem na poměry dotčené společnosti; volba příslušné oceňovací metody je věcí znalce, který je povinen volbu své metody zdůvodnit.

10. Soud prvního stupně se s otázkou posouzení přiměřenosti poskytnutého protiplnění dostatečně vypořádal, a proto navrhla rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdit.

11. Vrchní soud v Praze jako soud odvolací soud po přezkoumání napadeného rozsudku soudu prvního stupně, jakož i řízení, které jeho vydání předcházelo, dospěl k závěru, že odvolání je nedůvodné.

12. Podle § 390 odst. 1 z. o. k. vlastníci účastnických cenných papírů se mohou od splatnosti protiplnění domáhat po hlavním akcionáři práva na dorovnání, není-li protiplnění přiměřené hodnotě účastnických cenných papírů ke dni přechodu vlastnického práva na hlavního akcionáře; toto právo zaniká, není-li žádným vlastníkem účastnických cenných papírů uplatněno u hlavního akcionáře do 3 měsíců ode dne zveřejnění zápisu usnesení valné hromady podle § 384 v obchodním rejstříku.

13. Podle ustanovení § 2 o. s. ř. v občanském soudním řízení soudy projednávají a rozhodují spory a jiné právní věci a provádějí výkon rozhodnutí, která nebyla splněna dobrovolně; dbají přitom, aby nedocházelo k porušování práv a právem chráněných zájmů a aby práv nebylo zneužíváno.

14. Odvolací soud vychází ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, s nimiž se ztotožňuje, a na něž pro stručnost odkazuje (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. února 2022, sp. zn. 27 Cdo 2288/2021, usnesení ze dne 22. září 2011, sp. zn. 29 Cdo 2960/2011, usnesení ze dne 16. listopadu 2011, sp. zn. 29 Cdo 3450/2011, či usnesení téhož soudu ze dne 4. května 2004, sp. zn. 29 Odo 257/2002, jež jsou přístupná shodně jako další citovaná rozhodnutí Nejvyššího soudu na webových stránkách [webová adresa]).

15. Nutno však zdůraznit, že účelem předmětného řízení (tj. řízení vedeného o žalobě podle § 390 z. o. k.) zůstává nadále především ochrana vytěsněných vlastníků účastnických cenných papírů, kteří jsou v důsledku realizace práva hlavního akcionáře zbavováni vlastnictví účastnických cenných papírů (zpravidla akcií), ačkoliv by jinak (nebýt postupu podle § 375 a násl. z. o. k.) ve společnosti setrvali. Právo domáhat se dorovnání má zabezpečit, aby protiplnění poskytované hlavním akcionářem odpovídalo hodnotě účastnických cenných papírů, jejichž vlastnictví hlavní akcionář v důsledku nuceného přechodu nabude, tak, aby hodnota investice vlastněné minoritním akcionářem zůstala zachována. Řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění poskytnutého vytěsněným menšinovým akcionářům má poskytnout ochranu těm, kteří menšinovými akcionáři konkrétní obchodní společnosti skutečně byli; jen takoví akcionáři jsou legitimováni pro použití uvedeného nástroje na svoji ochranu (srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 30. srpna 2022, sp. zn. III. ÚS 2065/22).

16. Výše uvedené závěry vyslovené Ústavním soudem, pakliže se vztahují na menšinového akcionáře, držícího jednu akcii, kterou nabyl až poté, kdy valná hromada rozhodla o vytěsnění, se tím spíše prosadí u osob, které akcionáři nebyly vůbec a žalobu podaly až na základě postoupení pohledávky (ve smyslu zásady, „a maiori ad minus“), tak jako tomu je v poměrech projednávané věci.

17. Odvolací soud se proto zabýval otázkou, zda je žalobce onou osobou, k jejíž ochraně je právo domáhat se přezkoumání přiměřenosti protiplnění určeno, a dospěl k závěru, že tomu tak není.

18. V této souvislosti odvolací soud rekapituluje, že o přechodu vlastnického práva k akciím na hlavního akcionáře (žalovanou) rozhodla valná hromada společnosti dne 30. listopadu 2016, výše protiplnění byla stanovena částkou 261 Kč za akcii o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, částkou 2 610 Kč za jednu akcii o jmenovité hodnotě 10 000 Kč; částkou 26 100 Kč za jednu akcii o jmenovité hodnotě 100 000 Kč. K přechodu vlastnického práva k předmětným akciím na žalovanou došlo 21. ledna 2017. V rozhodné době nebyl žalobce vlastníkem předmětných 35 akcií o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, nebyl akcionářem společnosti. Vytěsněným akcionářem byla [jméno] [příjmení], která de facto práva s uvedenými akciemi spojená pozbyla, smlouvou ze dne 12. dubna 2017 na žalobce předmětný nárok postoupila. Žaloba, jíž se žalobce domáhá doplacení částky 14 000 Kč jako dorovnání za 35 akcií společnosti o jmenovité hodnotě 1 000 Kč, byla podána až dne 10. února 2020. Žalobce získal předmětnou pohledávku od původní menšinové akcionářky v situaci, kdy jednoznačně věděl, že vlastnictví k 35 ks akcií společnosti již přešlo na hlavního akcionáře a za jak vysoké protiplnění.

19. Je třeba mít na paměti smysl a účel daného řízení tak, jak byl výše specifikován (tj. že řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění poskytnutého vytěsněným menšinovým akcionářům má zásadně poskytnout ochranu těm, kteří menšinovými akcionáři konkrétní obchodní společnosti skutečně byli a právě vytěsněním, resp. realizací práva hlavního akcionáře podle § 375 a násl. z. o. k., byli svého vlastnického práva k akciím zbaveni, ačkoliv by případně ve společnosti v postavení akcionáře jinak setrvali). Důvodem, pro který žalobce nabyt pohledávku, nebylo a ani nemohlo být jeho setrvání ve společnosti, ale pouze to, aby mohl následně být účastníkem řízení o přezkoumání přiměřenosti protiplnění. Neobstojí ani tvrzení žalobce, že předmětnou žalobu podal z důvodu ochrany menšinových akcionářů v souladu svým účelem zapsaným ve veřejném rejstříku, když rozhodnutí o této otázce má dopad i na ostatní vytěsněné minoritní akcionáře.

20. Dle odvolacího soudu důvod nabytí pohledávky žalobcem neodpovídá povaze vlastnictví akcií minoritních akcionářů, kterým stát v rámci své ochranné funkce poskytuje v případě přechodu všech ostatních účastnických cenných papírů (akcií) na hlavního akcionáře prostředek právní ochrany. Jinak řečeno, žalobce povahu menšinového akcionáře neměl, není tudíž osobou, k jejíž ochraně je právo domáhat se přezkoumání přiměřenosti protiplnění určeno.

21. Odvolací soud proto na rozdíl od soudu prvního stupně dospěl k závěru, že žalobce nebyl oprávněn předmětnou žalobu podat. Tato skutečnost je sama o sobě důvodem pro zamítnutí podané žaloby, a proto se odvolací soud námitkami odvolatele směřujícími jak proti postupu soudu prvního stupně proti hodnocení důkazů (zejména hodnocení soudního posudku a výhrad k metodě použité soudním znalcem při ocenění hodnoty společnosti), tak i proti závěrům soudu prvního stupně o přiměřenosti výše protiplnění, vzhledem k uvedenému závěru nezabýval.

22. K nákladovému výroku je nutno uvést, že aplikace § 142 o. s. ř. v obecné rovině není případná. Je třeba vyjít z výslovné dikce ustanovení § 390 odst. 3 věta druhá z. o. k., které ve své podstatě upravuje normu procesní povahy. Právo na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení mají ti vytěsnění akcionáři, kteří žalobu na poskytnutí dorovnání přiměřeného protiplnění podali (dovolali se práva na dorovnání) bez ohledu na to, zda byli v daném řízení úspěšní či nikoliv. Výjimku z tohoto pravidla představuje toliko situace, kdy dojde ze strany žalobců ke zneužití práva (viz [příjmení], I., [jméno], B., [příjmení], F., [příjmení], P., [příjmení], P.: Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2017, 658 - 665 s.), tak jako je tomu v daném případě.

23. Odvolací soud proto rozsudek soudu prvního stupně podle § 219 o. s. ř. jako věcně správný potvrdil, byť na základě jiných důvodů, výše vyložených, včetně závislého výroku o náhradě nákladů řízení, který má oporu ve spise.

24. O náhradě nákladů odvolacího řízení bylo rozhodnuto rovněž na základě výjimky zakotvené v § 390 odst. 3 in fine z. o. k., za použití § 224 odst. a 1 ve spojení s § 142 odst. 1 o. s. ř. Odvolací soud přiznal žalované náklady odvolacího řízení v celkové výši 5 592,90 Kč, spočívající v odměně za právní zastoupení podle § 8 odst. 1, § 7 bod 5., § 11 odst. 1 písm. g) advokátního tarifu za jeden úkon právní služby (účast při jednání před odvolacím soudem dne 3. dubna 2023) ve výši 1 660 Kč, včetně dle § 13 odst. 4 uvedené vyhlášky jednoho režijního paušálu ve výši 300 Kč, v náhradě cestovních výdajů dle § 13 odst. 1 advokátního tarifu v celkové výši 2 062,20 Kč (cesta Pardubice - Praha a zpět, celkem 250 km, při průměrné spotřebě 7,4 l na 100 km, vycházejí ze třetího údaje uvedeného ve velkém technickém průkazu použitého vozidla, odpovídající zapsané normě 2004; ceně benzinu 41,20 Kč a sazbě základní náhrady za používání silničních motorových vozidel ve výši 5,20 Kč za 1 km v souladu s vyhláškou č. 267/2022 Sb.), dle § 14 odst. 3 advokátního tarifu náhrada za zmeškaný čas ve výši 100 Kč za každou i jen započatou půlhodinu, tj. 600 Kč, navýšené o 21% DPH ve výši 970,70 Kč.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku není dovolání přípustné / § 238 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Praha 3. dubna 2023

Mgr. Kateřina Horáková
předsedkyně senátu